

Michel Foucault... în mișcare.

Numele Foucault este ușor de pronunțat în japoneză

Article history:

Received: 15.02.2026

Revised: 25.03.2026

Accepted: 25.03.2026

Available online: 31.03.2026

<https://doi.org/10.56177/eon.7.1.2026.art.1>

Viorella MANOLACHE

Institutul de Științe Politice
și Relații Internaționale „Ion I. C. Brătianu”
al Academiei Române, București
vio_s13@yahoo.com

Title: “Michel Foucault...on the move. The name Foucault is easy to pronounce in Japanese”

Abstract: The present study approaches Michel Foucault on the move, hypostatizing him in Japan, a space that places him in a privileged philosophical and critical position – “... my name, Foucault, is easy to pronounce in Japanese, much easier for example than Heidegger” – valuating an updated/actual relevant axis, marked by travel/visit/lecture – postcolonial criticism – transnationality. The phrase in-motion, [here] in-Japan clarifies the reason why M. Foucault opted for the East – West division and not for another one, resorting extremely rarely to the term “Asia”. Instead, he will refer to a vocabulary tributary to the West – East relationship, part of an intellectual commitment of the moment, of an intellectual involvement and critical interest in the West and the East. By preserving the dual pair of terms – Occident – Orient –, Foucault will identify both the speculative universality of modern Western ways of thinking, but also the critical specificity of extra-European thinking, rethinking the very operational formula of Western philosophy, freeing the role of “non-Western” forms of thought. In-Japan certifies and completes the Foucauldian field of interpretation explicitly named in the dialogue of two Prefaces – *Folie et déraison: Histoire de la folie à l'âge Classique* (1961) and *Les mots et les choses* (1966).

Keywords: Michel Foucault, Japan, Orient – Occident, on the move paradigm, travelling theory.

Rezumat: Prezentul studiu îl surprinde pe Michel Foucault în mișcare, aflat într-o raportare spre în-afară, ipostaziindu-l în Japonia, spațiu care îl situează într-o poziție privilegiat filosofică și critică – „... numele meu, Foucault, este ușor de pronunțat în japoneză, mult mai ușor, spre exemplu, decât Heidegger” – pe axa reactualizată și de interes, și astăzi, marcată de călătorie/vizitare/prelegere – critică postcolonială – transnaționalitate. Sintagma în-mișcare, [aici] în-Japonia, clarifică rațiunea pentru care M. Foucault a optat pentru delimitarea Orient – Occident și nu pentru o alta, recurgând, extrem de rar, la termenul „Asia”. Acesta va ofera, în schimb, lexicul tributar relației/raportului Occident – Orient, ca parte componentă a unui angajament intelectual al momentului, de implicare intelectuală și de interes critic în chiar repererele acționale ale Vestului cu ale Estului. Prin conservarea perechii duale de termeni – Occident – Orient –, Foucault va identifica, deopotrivă, universalitatea speculativă a modurilor occidentale moderne de gândire, dar și specificitatea critică a gândirii extraeuropene, relansând însăși formula operațională de filosofie occidentală, prin chiar eliberarea formelor de gândire „non-occidentale”. În-Japonia certifică și completează câmpul de concepere, de receptare și de interpretare foucault-ian numit, explicit, în dialogul a două Prefețe – *Folie et déraison: Histoire de la folie à l'âge Classique* (1961) și *Les mots et les choses* (1966).

Cuvinte-cheie: Michel Foucault, Japonia, Orient – Occident, paradigma mișcării, teoria călătoriei.

Michel Foucault...în mișcare

La debutul anului 1978, Michel Foucault (însoțit – în ipostaza de *companion privilegiat* – de către Daniel Defert) întreprindea un (ex)curs prelungit în Japonia, demarând o serie de interviuri și de prelegeri, într-un/printre-un contact nemediat nu doar cu *inteligența* japoneză a momentului, dar și cu spațiile particulare de interes – spre exemplu, vizitarea spațiilor carcerale –, demers parte a unui experiment transnațional – receptat personal și politic, dar și integrat unui proiect/program-manifest al gândirii critice activ-activate. Detenta menționată se cere a fi

poziționat-localizată în *mișcarea*¹ lui Michel Foucault, dinamică deschisă din anii 1955, prin plecarea în Suedia, lăsând să se (între)vadă nu ezitățile între/dintre o carieră universitară și vocația de eseist-jurnalist, ci însuși parcursul/traseul deschis și conjugat, ghidat premeditat înspre dez/re-orientarea în interiorul propriei gândiri.

Interesat, în particular, și, cu precădere, de geografia ideatic-culturală a civilizației non-occidentale (a se vedea *punctele-în-mișcare* – Tunisia, Japonia, Iran etc.), construcția perspectivei de raportare foucault-iene în/spre *în-afară* se poziționează în corpus-ul unei gândiri etalate în/prin prefața din anul 1961, la *Folie et déraison: Histoire de la folie à l'âge Classique* (eliminată/prescurtată în ediția în limba franceză, din anul 1964, variantă preluată, ulterior, de blocul traducerilor, cu excepția celei în limba italiană, până la restituirea completă din anul 2006!), drept parte echivalentă a Orientului păstrând limita raționalității occidentale și afirmând că „Orientul este pentru Occident tot ceea ce acesta nu este, deși aici ar trebui căutate valorile sale originare”².

Cu privire la *Orientul lui Foucault*, atribuindu-i, astfel, primului o trăsătură specifică, și celui de- al doilea termen un posesiv arondat unei *arheologii a tăcerii*, Marnia Lazreg etalează evidența unei stări de raportare explicită, în sensul în care, cu toate că M. Foucault nu a dedicat vreun spațiu punctat/punctual, ideatic și textual semnificativ Orientului, în opera sa, metoda prefețelor elucida(n)te (de la prefața din anul 1961, la *Istoria nebulniei*, la o distanță de cinci ani, cea a *Cuvintelor și lucrurilor*) poate fi considerată o detentă deschisă/inauguratoare, în fapt, de încadrare a percepției general-punctate emise privind culturile non-occidentale³. Marnia Lazreg lecturează prefața *Cuvintelor și lucrurilor* întrevăzând în *Foucault-dublul-lui-Borges*⁴, o relație justificată/justificabilă printr-o afinitate recunoscută, explicit, („această carte își are originea într-un text de Borges. În răsul care, la lectura lui, zguduie toate obișnuințele gândirii – ale gândirii noastre: ale aceleia care are vârsta și geografia noastră – denivelând toate suprafețele ordonate și toate planurile care cumițesc pentru noi forfota ființelor, făcând să se clatine și hărțuind, pentru mult timp, milenara noastră practică a Aceluiași și a Diferitului”⁵). Pe de altă parte, Marnia Lazreg identifică o formulă, explicit, contrastantă între cei doi – nodul comun rezidă în utilizarea Orientului drept *trop* – Foucault accentuând spațiul, operând cu un cumul de categorii la limită – Orientul este un spațiu *expansiv și delimitat* –, arondându-l modalității borges-iene, fie cu scopul de a tulbura imaginația occidentală despre China ca spațiu ordonat și vast, fie a o deruta supraîncărcat, prin versiuni utopic-amplificate până la a conveni asupra existenței spațiului-heterotopie sau a valida o taxonomie atractivă, din punct de vedere epistemologic: „Totuși, textul lui Borges merge în altă direcție; acestei distorsiuni a clasificării care ne împiedică s-o gândim, acestui tablou lipsit de un spațiu coerent, Borges îi oferă o regiune precisă al cărui simplu nume constituie pentru Occident o mare rezervă de utopii. China, în închipuirea noastră, nu este oare locul privilegiat al spațiului? Pentru sistemul nostru imaginar, cultura chineză este cea mai meticuloasă, cea mai ierarhizată, cea mai surdă la evenimentele timpului, cea mai legată de pura desfășurare a întinderii (...). Astfel încât enciclopedia chineză citată de către Borges și taxinomia pe care acesta o propune conduc la o gândire fără spațiu, la cuvinte și categorii fără cap și coadă, dar care se bazează, în fond, pe un spațiu solemn, supraîncărcat de figuri complexe, de drumuri încălcite, de peisaje stranii, de treceri secrete și de legături neprevăzute; ar fi deci, la cealaltă extremitate a pământului pe care îl locuim, o cultură preocupată în întregime de legiferarea orizontalității, dar care n-ar distribui proliferarea ființelor în niciunul dintre spațiile unde ne este cu putință să numim, să vorbim, să gândim”⁶.

Prin filtrul receptării prezentate, implicit/inclusiv, Japonia se menține, pentru Foucault, în ipostaza unui spațiu apt a-i livra (re)sursele necesare, menite de a fi utilizate în aprofundarea unui cumul de percepții privind alteritatea culturală, de spațiu, deopotrivă, *fascinant* și *enigmatic*, ambele denotative, oferite de către Michel Foucault, ca alternativă la a-și cataloga atenția, pentru Japonia, în termenii de *interes profund sau superficial*,

¹ *Refuzul-de-a-se-opri* este confirmat, inclusiv, prin oferta (neluată în calcul de către Foucault) invitației lui Maurice Pinguet, de a deveni Director al Institutului franco-japonez din Tokyo – a se vedea, în acest sens, John Rajchman, „Foucault in Asia: an Introduction”, în Michel Foucault, *The Japan Lectures. A Transnational Critical Encounter* (Routledge, 2024).

² Marnia Lazreg, *Foucault's Orient: the conundrum of cultural difference, from Tunisia to Japan* (Berghahn Books, New York, 2017).

³ *Ibidem*, 14.

⁴ Apropierea lui Foucault de Borges nu este una deloc întâmplătoare, nici inedită, ci, mai degrabă, o afinitate dezvoltată [a se vedea, ilustrativ, M. Foucault, „The Fantasia of the library”, în D. F. Bouchard & S. Simon, *Michel Foucault, language, counter-memory, practice: Selected essays and interview* (Cornell University Press, Ithaca, NY, 1977)]. Noutatea/diferența constă în recursul nu la enciclopedia, în general, (reper considerat esențial în cuantificarea schimbărilor receptate în relația/raportul *scris* – *carte*, pivot angrenat *literaturii în căutarea sensului*), ci la „o anumită enciclopedia chineză” (s.n.), tocmai în/prin sensul și semnificația particulară a receptării diferite a semnificației culturii non-occidentale.

⁵ Michel Foucault, *Cuvintele și lucrurile* (Editura RAO, București, 2008), 39.

⁶ *Ibidem*, 43-44.

considerând-o un reper inconstant, ca preocupare, dar un punct atractor/atractiv specific, acela al istoriei raționalității occidentale și al limitei de care aceasta dispune¹. Cu toate acestea, *fascinația* constant exercitată și devenită modalitate exterioriza(n)tă – cu trimitere la kimono-ul lui Foucault sau la patul gândit în tradiția japoneză, la capul ras – poate lăsa impresia unui prim impuls nietzsche-an, acela de a se opri/stabili (ambele nu exclud, în acest context, *mișcarea!*), contrabalansat însă de o realitate practică și printr-o realitate practică, aceea a dificultăților lui Foucault în certificarea categoriilor de analiză care îi susțineau concepția privind relația/raportul Orient – Occident, dar și a frustrărilor și a perplexității manifestate cu recurs la fundamentul cultural occidental.

Paradigma mișcării/teoria călătoriei

Teoria edwardsaid-iană a călătoriei devine în cazul/speța lui Foucault o modalitate integra(n)tă în corpusul deplasat al *paradigmei mișcării*, formulă decretată, de către Sandro Mezzadra,² integrată unui proiect critic particular, transgresând coordonatele itinerarului, prin rutele circulatorii, inclusiv, ale teoriei critice, tocmai în această manieră capabilă a fi – prin cuantificarea forțelor istorico-politice – mutată și reinventată în alte locuri/spații. Cu privire la *Foucault în Japonia*, John Rajchman³ individualizează însăși mișcarea percepută amplitudinal în chiar transmutările internaționale resimțite, deopotrivă, în Franța, dar și în Japonia, în anul 1978, convenind asupra faptului că, tocmai „colonialismul european din secolele al XIX-lea și al XX-lea și antiimperialismul au propagat gândirea critică europeană, creând, în acest proces, condițiile discursive prin care filosofia sau teoria sunt traduse și reinventate în afara Europei”⁴, și că, pe acest fundal angaja(n)t, „călătoriile devin o chestiune critică și teoretică numai atunci când oferă o modalitate de a lăsa deoparte propriul *discurs*, sau preconcepțiile, oferind în schimb o modalitate de a deveni *străin de sine*, printr-un nou tip de schimb cu ceilalți – deopotrivă, personal și politic (...)”⁵.

Foucault-în-Suedia deschide seria unor repere-în-mișcare extinse – *Foucault-în-Polonia*, *Foucault-în-Germania*, *Foucault-în-SUA*, *Foucault-în-Canada*, *Foucault-în-Brazilia* etc. – implicit a lui *Foucault-în-Japonia*, trasee care punctează tocmai felul în care acesta optează premeditat pentru o serie de descentrări asumate, în fapt, exemplificând de la fața locului/locurilor, actul *de a se considera străin* în raport cu propria cultură.

Se impune – aici – o mențiune-avertisment necesară, punctată de către John Rajchman, prin insistența asupra opiniei potrivit căreia, Foucault a recurs extrem de rar la termenul „Asia”, ofertând în schimb vocabularul tributar relației/raportului Occident – Orient, parte a unui angajament intelectual al momentului, de implicare intelectuală și de interes critic în chiar reperele acționale ale Vestului și ale Estului, demarcări tensionale ale Războiului Rece, amplasate acutiza(n)t în anul 1956 [anul se cere a fi extins inclusiv la Praga '68 sau la mișcarea *Solidaritatea* din Polonia – s.n.], atunci când „s-a întâmplat ceva ce cred că a fost crucial și decisiv: odată cu dispariția fascismului ca formă instituțională în Europa, cu moartea lui Stalin și cu stalinismul șters (...), maghiarii s-au revoltat la Budapesta, au intervenit rușii, iar puterea sovietică care, de fapt, nu mai era presată de necesități economice, a reacționat așa cum am văzut. În același timp, în Franța, am avut Războiul din Algeria, și acesta a fost foarte important, pentru că și acolo am văzut că, în pofida tuturor problemelor economice, capitalismul francez a arătat că se putea descurca ușor fără Algeria, fără colonizarea Algeriei – aveam de-a face cu mecanisme de putere care se lăsau cumva duse de la sine, dincolo de presiunile economice fundamentale. De aici și necesitatea de a ne gândi la această problemă a puterii, dar și lipsa instrumentelor conceptuale pentru a face acest lucru. Cred că practic, și puțin inconștient, oamenii din generația mea, și eu sunt doar unul dintre aceștia, au ajuns să încerce să înțeleagă acest fenomen al puterii. În acest moment, mi-aș reconstrui retrospectiv munca, în esență, în funcție de această problemă”⁶.

Conservând perechea duală de termeni – Occident – Orient –, Foucault identifică, deopotrivă, „universalitatea speculativă a modurilor occidentale moderne de gândire”, dar și „specificitatea critică a gândirii

¹ *Ibidem*.

² Sandro Mezzadra, „En Voyage. Michel Foucault et La Critique Postcoloniale”, în Philippe Artières, Jean-François Bert, Frédéric Gros, Judith Revel (eds.), *Cahier Foucault* (Éditions de l'Herne, Paris, 2011), 352-357.

³ John Rajchman, „Foucault in Asia: an Introduction”, 7.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Michel Foucault, „Kenryoku to chi” („Pouvoir et savoir”), interviu cu S. Hasumi, Paris, 13 Octombrie 1977, în *Umi* (Decembrie 1977), 240–256, în Michel Foucault, *The Japan Lectures*.

extraeuropene¹, relansând însăși formula operațională de *filosofie occidentală*, prin chiar eludarea rolului formelor de gândire „non-occidentale”, drept acte cu rol critic.

Japonia (prin aducerea împreună a unui triplu demers conjugat, recunoscut în/prin *călătorie/vizitare/prelegere – critică postcolonială – transnaționalitate*) îi facilitează lui Foucault un (ex)curs punctual/punctat cu privire nu doar la reperele care îi fundamentează teoria – *teoria puterii* –, ci și la modul în care relația *cunoaștere – putere*, abordată de către Foucault într-o manieră radical-critică, poate fi justificată prin chiar statutul mișcării – a ajunge în Japonia ca delegat cultural al guvernului francez. Tocmai în acest sens, dialogul/prelegerea *La société disciplinaire en crise*² dispune de un statut [aici] privilegiat în clarificarea unei poziții singulare atât în ceea ce privește propria teorie sau propriul sistem, cât și rațiunile de a ajunge în Japonia.

Foucault se desparte-prin-depășire de teoria puterii, aceea care validează și recurge la putere în termeni de drepturi, limite, origine și legitimitate, prin interesul direcționat, explicit, înspre tehnicile și tehnologia puterii, domeniu care a eludat în cercetare secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, preocupându-se, însă, predominant de noile forme și manifestări de avangardă și/sau de rezistență (cu referire explicită la feminism sau la mișcările studentești). De la Franța la/în Japonia, problema universalizării cercetării este plasată, de către Foucault, în proximitatea determinărilor marcate de timp și de spațiu, cu toate diferențele specifice, dar și cu mecanismele comune care facilitează eficiența puterii. Franța este investită, de către Foucault, cu valențele de exemplaritate europeană, relevantă fiind supremația disciplinarității în relație cu ritmul dezvoltării societății industriale și cu procentul de creștere a populației. Avertismentul foucault-ian care afirma că „în țările industrializate, disciplina este în criză” nu este altceva decât produsul inerent al schimbărilor identificabile, specifice unei *societăți fără disciplină*, reafirmând, în fapt, trei dimensiuni directoare: cumulum formelor de putere fundamentează și garantează existența puterii de stat; relațiile de putere funcționează independent de indivizii care au puterea în stat și dezvoltarea cunoașterii științifice nu poate fi înțeleasă la distanță de schimbările mecanismelor puterii. În chiar acest interval, propune Foucault formula de departajare Orient – Occident: „Franța este pasionată de exportul culturii sale (...). Japonia este o țară relativ liberă, și lucrările mele sunt traduse; este inutil să mi se interzică să merg în Japonia. În întreaga lume, schimburile culturale au devenit frecvente și importante și este imposibil să se interzică difuzarea ideilor în străinătate, cu excepția cazului în care un regim este absolut dictatorial. Nu cred deloc că guvernul francez este un guvern complet liberal, dar s-ar putea spune că recunoaște realitatea așa cum este și nu o interzice”³.

Foucault în Japonia

Călătoriile lui Foucault în Japonia, din septembrie 1970 și din martie 1978, dispun de un context diferit. Prima reprezentând ruta Tokyo – Osaka – Kyoto, la invitația lui Maurice Pinguet, era parte componentă a unui demers oficial, repercusiune a intenției guvernului francez de a trimite în Japonia un profesor agregat cu o calificare superioară, așa cum insistă Yoishi Maeda, acela pentru care Foucault era mai mult decât cunoscut, și atât de familiar datorită traducerilor pe care sora-psihiatra a acestuia, Miyeko Kamiya, le făcuse operelor *Naissance de la Clinique* (1969) și *Maladie Mentale et Psychologie* (1970).

Profesorul Moriaki Watanabe, care a facilitat turneul lui Foucault, insistă asupra faptului că atunci când Foucault a sosit la Tokyo, *Les mots et les choses* nu fusese încă tradusă în Japonia, urmând traduceri opere *L'Archéologie du savoir*, aceea pe care Moriaki Watanabe o considera o traducere japoneză deficitară. Nedumerirea lui Foucault, din anul 1970, susținută, inclusiv, de un mediu intelectual japonez refractar (tributar gândirii lui Sartre care vizitase Japonia, în anul 1966, împreună cu Simone de Beauvoir) sau de ecurile minime ale conservațiilor întreținute, va fi una completată, ulterior, prin călătoria din anul 1978 (demers concretizat de către Thierry de Beaucé, consilier cultural la Ambasada Franței, cu ajutorul lui Christian Polak, interpret) reprezentând o parte a unei „misiuni culturale oficiale a guvernului francez”. Ruta va fi una extinsă, concretizată și în vizitarea a două închisori din regiunea Fukuoka și a unei secții de psihiatrie, în întâlniri cu intelectualii de prim rang ai momentului (inclusiv cu liderul Partidului Socialist din Japonia), în discursuri rostite la universități și în

¹ John Rajchman, „Foucault in Asia: an Introduction”.

² Michel Foucault, „La société disciplinaire en crise”, Conference at the Franco Japanese Institute of Kansai in Kyoto, April 18, 1978, in *Asahi Jānaru*, v. 20 no. 19, May 12, 1978, *Dits et écrits* III, no. 231.

³ *Ibidem*.

interviuri mediatizate, în contactul directă cu oponenții construirii aeroportului din Narita, sau cu pulsul cluburilor de noapte, exclusiv masculine, dar și în experiența retragerii într-un templu zen¹.

Se impun, în acest context introductiv, trei clarificări imperioase.

Prima vizează – la momentul anului 1978 – un interes crescut („considerabil”) al spațiului japonez pentru opera lui Foucault, care ar întreține o matrice/un mit trifazic de receptare al lui Foucault: un Foucault structuralist, care ucide Istoria și Omul; un Foucault metodic „fiu risipitor al filosofiei care, după ce a rătăcit pe câmpul îndoielnic al literaturii revenise la o reflecție serioasă asupra metodei” și un Foucault radical preocupat de problematica închisorilor și a prizonierilor².

A doua are în vedere autopoziționarea lui Foucault în raport cu Japonia, în general („... numele meu, Foucault, este ușor de pronunțat în japoneză, mult mai ușor, spre exemplu, decât Heidegger”)³ și cu propria operă, în general, mizând nu pe corectarea miturilor, ci pe libertatea absolută a lectorului, printr-o scriitură al cărei primat este acela de a fi utilizabilă.

A treia precizare se poziționează pe chiar axa unei perspective meditativ-futurologice⁴, considerând că Japonia are nevoie de intelectuali cu o menire exactă, independent de rolul de profeți sau de legislatori solicitați, și că viitorul acesteia consistă în chiar aprofundarea unei filosofii a *acum*-ului.

Un dialog între două Prefețe: înainte și după enigma Japoniei

Reflecțiile lui M. Foucault, dedicate Orientului, parte a prefeței ediției din anul 1961 a lucrării *Folie et déraison: Histoire de la folie à l'âge Classique*⁵, sintetizează o perspectivă atitudinală referitoare la alteritatea culturală, filtrată filosofic prin chiar revederea dispunerii conceptual-totalizante a Orientului și Occidentului, partaj care, pe lângă menirea de a problematiza subiectul partajului, divide ireconciliabil. În sine, nebunia este inserată, de către M. Foucault, în corpus-ul unei istorii-truc de claustrare a celui/alt/aproapelui în gestul rațiunii suverane, expulzare care re-poziționează experiența-limită în chiar esența de receptare/ înțelegere a identității occidentale. Societățile și-ar fundamenta modul de funcționare pe principiul includere/excludere-respingere, izolând, astfel, cultura din exterior, de cea din interior, cultura occidentală (de)marcându-și două limite tari, una în interior, între nebunie și rațiune (devenite străine și surde una în raport cu cealaltă) și o alta exterioară, între Orient și Occident, ambele sinonime fiind expresia unei rupturi decisive („A interoga o cultură despre experiențele sale-limită înseamnă a o chestiona la limitele istoriei despre o ruptură care este ceva asemănător cu însăși nașterea istoriei sale”⁶), dar, mai ales, un *spațiu alb* de izolare, „operând diviziunea care dă unei culturi fața pozitivității sale: aceasta este grosimea originară în care o cultură prinde contur”⁷.

În raportul și relația Orient – Occident, elementul *originar* fundamentează diviziunea culturală, prin chiar actul de delimitare al cunoașterii inerente oricărei culturi, Orientul fiind diviziunea, „gândit ca origine, visat ca punctul vertiginos din care se nasc nostalgia și promisiunile de întoarcere, Orientul oferit rațiunii colonizatoare a Occidentului, dar indefinit, inaccesibil, căci rămâne întotdeauna limita: noaptea începutului, în care Occidentul s-a format, dar în care a trasat o linie de demarcație”⁸. Experiența-limită Orient – Occident își extrage substanța din alegerea originară a filosofiei occidentale, recalculând, filosofic, diviziunile operabile în registrul *oniric* al *interdicțiilor sexuale* și ale *dorinței*, demers subsumat de către Foucault confruntării între/dintre dialectica istoriei și structurile imobile ale tragicului.

Întreaga dezbateră este concepută, de către Marnia Lazreg, sub semnul unei interogații elucida(n)te pentru contextul prezentului demers: „De ce a ales Foucault diviziunea Orient – Occident și nu o alta, cum ar fi Occident – non-Occident? (...) Omiterea prefeței din 1961, din edițiile ulterioare ale cărții, sugerează că Foucault a avut ocazia să se gândească la acest lucru după ce a întreprins călătoriile în Japonia în 1970 și 1978 (...). Cu toate acestea, diversele declarații ulterioare despre cultura japoneză nu se îndepărtează, în esență, de punctul de

¹ *Ibidem*, 198.

² „Kenryoku to chi” („Pouvoir et savoir”), interviu cu S. Hasumi înregistrat la Paris în 13 octombrie 1977, în *Umi* (Decembrie 1977), 240–256, în Michel Foucault, *The Japan Lectures*.

³ *Ibidem*.

⁴ A se vedea, în acest sens, „M. Foucault to zen: zendera taiza-ki” („Michel Foucault et le zen: un séjour dans un temple zen”), interviu cu C. Polak, în *Umi* (August – Septembrie 1978), 1–6, în Michel Foucault, *The Japan Lectures*.

⁵ Michel Foucault, „Preface to the 1961 Edition”, în *History of Madness* (Routledge, 2006).

⁶ *Ibidem*, xxix.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, xxx.

vedere exprimat. Într-o mare măsură, acestea îl completează¹, întrevăzând, astfel, perpetuarea a trei direcții de orientare.

Pe de o parte, receptarea Orientului drept zonă a *visurilor* Occidentului, semnifică simptomul nostalgiei originii, imposibil de stăpânit, cu o „noapte a începutului”, la care aspiră să se întoarcă.

Pe de altă parte, la limita psihologic – emoțional – ontologică, decretarea Orientului drept limită, punct „indefinit inaccesibil” și acceptarea acestuia drept „tot ceea ce nu este Occidentul”, implică în doze recalibrate, *diferența și puterea*.

„Citatul nu are nicio legătură directă cu obiectul cărții (nebulia) în a cărei prefață a apărut. În fapt, face trimitere la incongruența locului privind enciclopedia chineză din prefața la *Les mots et les choses*”², care reprezintă aserțiunea emisă de către Marnia Lazreg, și care stabilește, explicit, interferența între/dintre cele două spații ideatice prefațatoare. Perspectivele de receptare dinspre spațiul inteligenței japoneze întrevăd în/printr-un astfel de context, fie o diviziune echivalentă doar unui imperativ metodologic, de ordin vag și constrâns să presupună *un Orient în afara Occidentului*, fie o perpetuare a etapei fenomenologice a operei lui Foucault, referirea la Orient, considerat laitmotiv episodic, care subliniază atât „universalitatea occidentală”, cât și opoziția binară prin „experiența-limită” între culturi, având menirea de a consolida identitatea culturală occidentală.

„Odată ce Foucault a eliminat citatul din edițiile ulterioare, acesta nu a mai făcut referire la aspectul numit și, în esență, l-a abandonat”³, devenind afirmația pe care Marnia Lazreg o inter-relaționează explicit cu experiența/*enigma Japoniei*, în sensul în care „călătoriile lui Foucault în Japonia dispun de o importanță deosebită în înțelegerea motivației și a felului în care acesta a perceput cultura japoneză ca pe o limită, fiind constrâns să abandoneze cu adevărat punctul de vedere exprimat în prefață. În Japonia, Foucault se va confrunta cu-mai-mult decât provocarea empirică a procesării familiarului din exterior, în raport cu ceea ce este diferit din punct de vedere experiențial”⁴.

Validând, **concluziv**, această cheie de lectură, *după* devine, în acest context particular de receptare, un demers-în-mișcare, în Japonia semnifică capacitatea de a intra în contact tocmai cu ideile occidentale integrate în locurile japoneze pe care le-a vizitat, prin îmblânzirea întâlnirii dintre/între tradiții și rezistențele manifeste ale acestora.

References:

- Foucault, Michel, „Kenryoku to chi” („Pouvoir et savoir”), interviu cu S. Hasumi, Paris, 13 Octombrie 1977, în *Umi*, Decembrie 1977, pp. 240–256, în Michel Foucault, *The Japan Lectures. A Transnational Critical Encounter*. Routledge, 2024.
- Foucault, Michel, „Kenryoku to chi” („Pouvoir et savoir”), interviu cu S. Hasumi înregistrat la Paris în 13 octombrie 1977, în *Umi* (Decembrie 1977), 240–256, în Michel Foucault, *The Japan Lectures. A Transnational Critical Encounter*. Routledge, 2024.
- Foucault, Michel, „La société disciplinaire en crise”, Conference at the Franco Japanese Institute of Kansai in Kyoto, April 18, 1978, în *AsahiJānaru*, v. 20 no. 19, May 12, 1978, *Dits et écrits* III, no. 231.
- Foucault, Michel, „M. Foucault to zen: zendera taiza-ki” („Michel Foucault et le zen: un séjour dans un temple zen”), interviu cu C. Polak, în *Umi* (August – Septembrie 1978), 1-6, în *The Japan Lectures. A Transnational Critical Encounter*. Routledge, 2024.
- Foucault, Michel, „Preface to the 1961 Edition”, în *History of Madness*. Routledge, 2006.
- Foucault, Michel, „The Fantasia of the library”, în D. F. Bouchard & S. Simon, *Michel Foucault, language, counter-memory, practice: Selected essays and interview*. Cornell University Press, Ithaca, NY, 1977.
- Foucault, Michel, *Cuvintele și lucrurile*. Editura RAO, București, 2008.
- Lazreg, Marnia, *Foucault's Orient: the conundrum of cultural difference, from Tunisia to Japan*. Berghahn Books, New York, 2017.
- Mezzadra, Sandro, „En Voyage. Michel Foucault et La Critique Postcoloniale”, în Philippe Artières, Jean-François Bert, Frédéric Gros, Judith Revel (eds.), *Cahier Foucault*, Éditions de l'Herne. Paris, 2011, pp. 352-357.
- Rajchman, John, „Foucault in Asia: an Introduction”, în Michel Foucault, *The Japan Lectures. A Transnational Critical Encounter*. Routledge, 2024.

¹ Marnia Lazreg, *Foucault's Orient: the conundrum of cultural difference, from Tunisia to Japan*, 195.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, 196.

⁴ *Ibidem*, 197.

BIONOTE:

Viorella Manolache:

Scientific Researcher III, Ph.D., "Ion I. C. Brătianu" Institute of Political Sciences and International Relations, Romanian Academy, Bucharest, Romania.

Research Interests: Political Philosophy, Modernism-Postmodernism, elites-elitism.

Selected Publications:

-*Ecce Philosophia Politica. "Diferența" lui Roberto Esposito – Ecce Philosophia Politica. Roberto Esposito's "Difference"*, ISPRI Publishing House, Bucharest, 2016;

-with Ian Browne, *Orwell – Intelectualul anti-intelectual – Orwell, the Anti-intellectual Intellectual*, ISPRI Publishing House, Bucharest, 2017;

-*Political Philosophy in Motion**mkv, Cambridge Scholars Publishing, 2017;

-with Ian Browne, *Orwell – un bestiar socialist al capitalismului – Orwell – a Socialist Bestiary of Capitalism*, ISPRI Publishing House, Bucharest, 2020;

-*Alternativa lui Michel Foucault la modelul diferențiat al fenomenelor biopolitice – Michel Foucault's Alternative to the Differentiated Model of Biopolitical Phenomena*, ISPRI Publishing House, Bucharest, 2025.